

Maatregelen tegen afleiding bij aanrijdingen op het werk

Arbeidsongevallen met rijdend materieel hebben meestal meerdere oorzaken. Een vraag die daarbij altijd opdoemt, is of afleiding ook een rol heeft gespeeld. Vaak is dat wel het geval, maar kunnen daar meerdere redenen voor zijn. Recent onderzoek moet meer inzicht bieden in de maatregelen die werkgevers kunnen treffen om dit soort ongevallen te voorkomen en de veiligheid op de werkvloer te verbeteren.

Op plekken waar aanrijdingen mogelijk zijn, kan afleiding grote gevolgen hebben: daardoor neemt immers de kans op een aanrijding toe. Een vraag die u dus altijd moet stellen bij een aanrijding met bijvoorbeeld een vorkheftruck op de werkplek, is of er afleiding in het spel was. Kijk daarna wat hiervan de oorzaak was. Alleen als u weet welke factoren een rol spelen, kunt u maatregelen nemen om de risico's te beperken en dergelijke ongevallen te voorkomen.

Arbeidsongevallen met een voertuig

Om een antwoord te krijgen op de vraag of en hoe afleiding een rol speelt bij arbeidsongevallen met voertuigen, heeft het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) hier onderzoek naar gedaan. Hiervoor bekeek het instituut vijftig rapporten van arbeidsongevallen van Inspectie SZW waarbij mogelijk afleiding in het spel was.

De manier waarop afleiding een rol speelt bij aanrijdingen op het werk is anders dan bij aanrijdingen op de weg.

Automobilisten in het dagelijkse wegverkeer zoeken vaak actief naar afleiding, bijvoorbeeld door hun mobiele telefoon te gebruiken of muziek aan te zetten. Bij ongevallen op het werk is de afleiding niet zozeer bewust opgezocht, maar wordt deze door het werk en de arbeidsomstandigheden beïnvloed. Met het oog op preventie is het dus wenselijk om uit te vinden wat de redenen voor de afleiding kunnen zijn.

Afleiding op het werk kan op verschillende manieren voorkomen. Het onderzoek noemt vier soorten afleiding:

- **Auditieve afleiding:** er is geluid dat de aandacht trekt, bijvoorbeeld een harde bons of knal, maar ook muziek op de radio of omgevingslawaai.
- **Cognitieve afleiding:** bewust of onbewust in het hoofd ergens mee bezig zijn, zoals een gesprek of een som.
- **Fysieke afleiding:** iets anders op hetzelfde moment doen, zoals een smartphone of een ander apparaat bedienen.
- **Visuele afleiding:** er is iets of iemand te zien zoals afval op de grond, een onverwachte bezoeker of een collega die de aandacht trekt door zijn gedrag, een versperring in de looproute en dergelijke.

Al deze zaken kunnen natuurlijk ook gecombineerd voorkomen en ze kunnen intern of extern zijn. Bij externe afleiding heeft u te maken met bronnen die van buiten het voertuig komen. Bronnen van afleiding kunnen zijn:

- **Activiteiten:** iets wat iemand daadwerkelijk of in gedachten doet, denk aan praten, eten, drinken, nadenken, lopen.

- Objecten: voorwerpen zoals een pen, mobieltje, scanner, doos, klembord, stapel formulieren.
- Personen: een mens binnen of buiten het voertuig is de bron van de afleiding.
- Gebeurtenissen: iets wat bezig is of heeft plaatsgevonden, zoals een vlieg in de cabine, een alarm dat afgaat, een pallet die valt.

Verder speelt nog mee of de afleiding bedoeld was: heeft iemand zich laten afleiden? Dat is bijvoorbeeld het geval als iemand op zijn telefoon kijkt terwijl hij een voertuig bestuurt.

Bestuurder en voetganger afgeleid

Bij ruim de helft van de onderzochte ongevallen speelde afleiding van de bestuurder en bij driekwart van de betrokken voetgangers. Bij ruim een derde waren zowel bestuurder als voetganger afgeleid.

Een aanrijding kan ook plaatsvinden doordat de voetganger niet oplet; het zicht van de bestuurder van een heftruck bijvoorbeeld is beperkt en daar moeten werknemers in de buurt rekening mee houden. Telefoongebruik en eten en drinken kwamen niet als oorzaak voor. Werknemers zochten de afleiding dus niet op.

Concentratieproblemen en visuele afleiding kwamen het vaakst voor, met als oorzaak onvoldoende beheersing van de risico's. Vaak was de inrichting van het terrein niet in orde: er waren geen gescheiden banen voor voetgangers en voertuigen, er was onvoldoende verlichting, obstakels op de route en rommel op de vloer. Ook beperkt zicht was een veelvoorkomende oorzaak.

Situatiebewustzijn

De werkgever kan risico's van afleiding beperken door (de kans op) afleiding te verminderen en door de gevolgen van afleiding te beperken. U moet werknemers helpen hun aandacht op de juiste dingen te richten en dit makkelijk voor hen te maken. Door afleiding is er minder situatiebewustzijn waardoor een werknemer een verandering in de omgeving niet opmerkt.

Kijk meer naar wat werknemers daadwerkelijk doen, in plaats van naar wat ze moeten doen.

Om de risico's van afleiding te beheersen, geeft het rapport een belangrijke tip: kijk meer naar wat werknemers daadwerkelijk doen (namelijk af en toe afgeleid zijn) in plaats van naar wat ze moeten doen. Het is onmogelijk om altijd op te letten en je nooit te laten afleiden. Bij het nemen van maatregelen werkt u volgens de arbeidshygiënische strategie en begint u bij het wegnemen van de bron.

Maatregelen die het rapport noemt om afleiding te verminderen, zijn onder meer:

- Werkprocessen eenvoudig en veilig inrichten. De werknemer die rommel moet opruimen van de vloer kan niet ook letten op de omgeving. Laat voertuigen niet rijden in gebieden waar zowel bestuurders als voetgangers geconcentreerd met een taak bezig zijn.
- Gebruik opvallende waarschuwingstekens, borden, lichten en dergelijke. Hiermee kunt u bestuurder en voetganger eraan herinneren dat ze zich in elkaars gebied bevinden. Opvallende kleding en lichtsignaleringen maken mensen er bovendien van bewust dat ze voor de ander niet altijd goed zichtbaar zijn.

- Werk met reminders. Bij taken met veel stappen kan de werknemer een stap vergeten als hij afgeleid is. Laat bijvoorbeeld een signaal horen als iemand de deur niet heeft vergrendeld.
- Zorg voor overzicht. Wie zijn werk moet doen terwijl er om hem heen van alles gebeurt, gaat automatisch zijn aandacht verdelen. Schep orde en rust en maak de ruimte overzichtelijk.
- Houd informatie eenvoudig. Dit is vooral belangrijk bij het geven van (gesproken) instructies. Deze moeten direct begrijpelijk zijn.

U kunt ook maatregelen nemen om de gevolgen van afleiding te beperken. Die zijn vooral gericht op het zo veel mogelijk scheiden van zones voor voetgangers en voertuigen. Allereerst door gescheiden banen, maar ook door de organisatie van het werk.

Laat geen risicovolle taken uitvoeren op plekken waar veel beweging is van mensen en machines. Hiervoor brengt u in kaart welke verkeersstromen er zijn op de werkplek. Roep de hulp in van werknemers, via de OR of PVT, om te bepalen waar veilige oversteekplaatsen zouden moeten komen. Zij weten goed welke bewegingen collega's gedurende een werkdag allemaal maken.

Tips om u verder in het onderwerp te verdiepen

Het rapport *Afleiding bij aanrijding op de werkplek* kunt u downloaden van rivm.nl/bibliotheek/rapporten. U vindt er een uitgebreide verantwoording van het onderzoek: waar is precies naar gekeken en welke vragen zijn er gesteld?

Op evofenedex.nl vindt u het dossier *Magazijn Inrichten* met diverse documenten met praktische tips voor een veilig magazijn zoals een *Stappenplan Magazijn Inrichten*. Regelgeving voor het gebruik van mobiele arbeidsmiddelen staat in het artikel 7 van het *Arbeidsomstandighedenbesluit*.

Dit is een artikel van de redactie van Arbo Rendement

Arbo Rendement is dé informatiebron voor arboprofessionals, preventiemedewerkers en ondernemingsraden. Als in- of externe arboprofessional kunt u een bijdrage leveren aan een gezonde en veilige werkplek voor alle medewerkers in de organisatie. U moet dan wel op de hoogte zijn van alle relevante wijzigingen in de wet- en regelgeving rond arbeidsomstandigheden, arbeidstijden, ziekteverzuim en re-integratie.

De onafhankelijke en ervaren redactie van Arbo Rendement zit bovenop het nieuws en vertelt u als eerste wat deze ontwikkelingen zijn. Altijd in heldere taal en met een praktische insteek, zodat u de informatie direct kunt vertalen naar uw eigen werksituatie. Arbo Rendement is daarnaast multimediaal. De voor uw vakgebied relevante informatie verschijnt:

- ✓ dagelijks op het digitale platform Rendement Online, waar u onder meer het laatste nieuws, checklists, rekentools, maatwerkbrieven en verdiepingsartikelen tot uw beschikking heeft;
- ✓ wekelijks gebundeld in een e-mailnieuwsbrief;
- ✓ maandelijks in het vakblad Arbo Rendement, boordevol nieuws en achtergrondartikelen, digitaal en op de mat;
- ✓ tweemaandelijks in een handzaam themadossier: een pocketboekje dat iedere editie een complex onderwerp uitdiept.

Rendement is een succesvolle uitgeverij van met name praktische vakbladen en digitale ondersteuning.

Het assortiment bestaat uit een crossmediaal portfolio: van printuitgaven zoals magazines en themadossiers tot online ondersteuning in de vorm van digitale naslagwerken, e-nieuwsbrieven, een vragenservice en tools.

www.rendementuitgeverij.nl